8

VIII

PETRI FONTIDONII

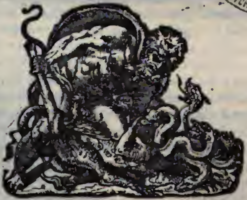
SEGOVIENSIS

DOCTORIS THEOLOGI

ORATIO HABITA AD PAtres in ſacro Concilio Tridentino, nomine Illuſtriſsimi uiri D. Claudii Fernandez Quignonii Comitis Lunenſis Regis Catholici Oratoris.

Die 21. Maii. 1563.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PATAVII

Apud Chriſtophorum Gryphium.

MDLXIII.

MIRABITVR *fortaſſe quiſpiam ueſtrum Illuſtriſsimi* Legati. *Sanctiſsimi* Patres, *Clariſsimi* Oratores, Quid *ſit, quòd cum ipſis huius ſacri* Concilij Primordijs, PHILIPPVS Rex *Hiſpaniarum* Catholicus, & Inuictisſimus, *Illuſtriſsimum* Marchionem Piſcarium, *lectiſsimum, & ornatiſsimum uirum ad uos iam legatum miſerit, qui alijs grauiſsimis ſuæ* Maieſtatis *negocijs occupatus diutius hic adeſſe non potuit: nunc tandem in ipſo* Concilij *flexu, extremoq; decurſu eius etiam nomine*, CLAVDIVS, *hic*, Quignonius Comes Lunenſis, *uir maiorum gloria, & maximarum ipſe uirtutum ſplendore clariſsimus, euocatus ex Germanica legatione, qua apud Cæſarem fungebatur, denuo legatus* Tridentum *aduenerit*: Sed *cum huius* Conſilij *cauſam rationemq; cognouerit, nihil ab eo fieri conſultius, nihil iis temporibus aptius excogitari, nihil uobis nunc Sanctiſsimi* Patres *gratius, nihil iucundius accidere potuiſſe iudicabit*. Nam *cum poſt decimum octauum iam annum quo ſacrum iſtud* Concilium *inceptum, temporum iuiurijs intermiſſum, bellorum procellis iactatum, & inimicorum noſtrorum inſidiis ſæpè diſsipatum fuiſſe uidemus*; Portum *quem iam, ueluti ex alto conſpicitis* Grauiſsimi P. *diuini ſpiritus aura fauente, breui, complicatis uelis, ſitis occupaturi; in quo & uos ex tam longa iactatione nauſeaq; recreati conquieſcere, & afflicta* Eccleſia *Chriſtiana, ope, & auxilio ueſtro, erepta, ex hoc miſerrimo naufragio reſpirare, & placidiorem deinde feliciorem q; ſibi poſsit curſum polliceri*: Cumq; *decreta ueſtra* Sanctiſsima *quæ ſuſpenſis omnium bonorum animis ſpectantur in omnes* Chriſtianorum *prouincias diffundi iam, atque dilatari debeant; quæ magnopere* Regum *præſidium, authoritatemq; requirant, in tantis præſertim huius ſæculi infeliciſsimi perturbationibus, quibus ſic æſtuat orbis* Chriſtianus, *ut neque* Conciliorum *authoritates ſpectentur, neque leges audiantur, ſed uis, furor, audacia, gladijq; dominentur, cum denique inſtet iam tempus illud, in quo* Reges, & Principes Chriſtianos, *quos hactenus hic per legatos rerum, quæ, à uobis gerebantur teſtes, & ſpectatores habuiſtis*: Nunc *patronos, & defenſores ſitis habituri*; Nunc *inquam, nunc uoluit* Catholica Maieſtas *uobis per hunc ornatiſsimum uirum renunciare, ſe paratum iam eſſe ad agendas illas partes, quas* Martianus Imperator, *qui* Concilio *interfuit* Chalcedonenſi Imperato

*ribus & Regibus Chriſtianis,dixit eſſe ſuſtinendas , ut ueritatem per ſacrum
Concilium inuentam ſic illi tuerentur , ut exorientibus illius cauſa tumultibus
obuiam irent , & exortos ſeuera animaduerſione coercerent . Voluit ſignifi-
care ,ſe libenter omne ſuum Imperium , quod ſibi in primis ad Eccleſiæ ſalu-
tem , ad conſeruandam religionem , ad tuendas ueſtras ſanctiſsimas leges diui
nitus ſentit eſſe tributum,ad protegendum hoc ſacroſanctum Concilium, & il-
lius decreta eſſe collaturum.Voluit demum ſignificare ,ſe cupere uehementer
hanc ſanctam ſynodum quam* C A R O L V S V. *Imperator clariſsimus eius
pater primo naſcentem fouit,aluit,prouexit , & ut adoleſceret ſummo ſtudio
elaborauit;cuius cauſa bella difficillima , & periculoſiſſima ſuſcepit & quam
nunc etiam religioſiſſimus,& Inuictiſſimus* F E R D I N A N D V S *Im-
perator eius patruus,ſumma pietate , & ſtudio reſarciendæ religionis inflam-
matus,conſilio,& opera ſuſtentat,ipſe etiam ſimul eam ad felicem exitum fru
gemq; perducere.Nam ab illo die,quo Chriſtianam religionem ſimul cum am-
pliſſimo Regno à paternis humeris in ſuos deuolutam inclinãtemq; proſpexit,
omnia ſua conſilia,ſtudia , cogitationes ad eam inſtaurandam & reficiendam
conferendas putauit ; & cum duo ſint officiorum genera , quæ à Principibus
Chriſtianis iiſce potiſſimum temporibus Eccleſia Chriſti ſuo iure poſſit exi-
gere; Alterum,ut cogendo,celebrandoq; Concilio , (quod unicum ſemper fuit
afflictis,& calamitoſis illius rebus remedium) adeſſent , atque fauerent ; Al-
terum,ut Prouincias ſibi ſubditas in antiqua religione , & obedientia ſedis
Apoſtolicæ conſeruarent,ſic in utroque præſtando ſe geſsit ; ut ſi glorioſam
illam Catholici Regis compellationem à maioribus hæreditario iure non acce
piſſet ; illam nunc iure optimo fuiſſet omnium iudicio ampliſsimam conſequu-
tus ; acceptam uerò poſteris longè ſit illuſtriorem traditurus . Etenim cum*
P I V M I I I I.*ſanctiſsimum, & piiſsimum Pontificem Maximum & perſo
na,quam ſuſtinet,& pietas incredibilis,& miſerabilis Eccleſiæ ruina,& Chri
ſti gloria ad cogendum,& terminandum iam hoc tantum Concilium impuliſ-
ſet ; nullum ille officium,quod à uerè Catholico Principe ſperari poſſet præ-
termiſit.Paſtores Hiſpanos (ipſum inquam Hiſpaniæ florem) quos hic præ-
ſentes intuemini,è ſuis illico ſedibus excitauit , & Tridentum miſit , quorum
ſtudium in tuenda religione,in inſtauranda ueteri diſciplina , grauitatem ſa-
pientiam in dicenda ſententia ; in tuenda conſtantiam ; in optanda Eccleſiæ ſa-
lute,pietatem;in quærenda,diligentiam,fidem & induſtriam nobis tacentibus,
uel hæc ipſa ampliſsima ueſtra ſubſellia teſtantur.Doctores præterea omni li-
terarum,& uirtutis genere præſtantes,quorum ſingularem eruditionem,quo-
rum ſtudium in inueſtiganda ueritate,in refellendis erroribus,uim, & acrimo*

niam, ſuggeſtum etiam illud theologicum abundè uobis Sanctiſſimi Patres indi cauit. Curauit preterea diligenter, ne quid detrimenti Concilium ab aduerſa- rijs acciperet; ne quid Eccleſiæ hoſtes molirentur; & ne illorum inſidijs, aut hoſtilibus armis hic ueſter curſus fœliciſſimus impediretur ſolicitè prouidit: ſuas omnes uires, atque potentiam ad protegendum hunc locum pollicitus eſt; Vt ſine ullo metu, ſed ſumma ſecuritate Eccleſiæ ſaluti conſuleretis. Quanta uerò ſolicitudine, Prouincias, Regna, Nationes ſuo Imperio ſubiectas in offi- cio continuerit, & conſeruauerit, ne ab Eccleſiæ unitate, & Romani Pontifi- cis obedientia abducerentur, uel illud abundè magno eſſe argumento, quod in illis potiſſimum ſinceram religionem, & Apoſtolicæ ſedis obſeruantiam flore- re uideamus. Teſtis eſt in primis Hiſpania, in qua cum tot haberet PHILIP PVS *domeſtica exempla clariſſimorum Regum, qui acerrimi religionis aſſer tores extiterunt, à quibus degenerare turpiſſimum, quorum uirtutem imitari glorioſum duceret: Cum in mentem reuocare ueteream illam religionem, & antiquum iuſiurandum, quod decretis Toletani Concilij ab Hiſpaniæ Regibus exigebatur, ne aliquem non Catholicum in ea prouincia uerſari paterentur: Cum aui* PHILIPPI *cum ataui* FERDINANDI *recordare- tur, de cuius ſingulari in religionem ſtudio, nulla unquam ætas, nulla poſteri- tas conticeſcet. Cum* CAROLI V. *Imperatoris Maximi parentis ſui uiua recensq́; memoria immortalitate digniſſima ante illius oculos obuerſare- tur, memor antiquæ religionis, memor Hiſpanicæ gloriæ, memor patriæ aui- teq́; uirtutis: ueritus ne Hiſpania in has tantas hæreticorum inſidias incide- ret, ne communi hoc totius orbis naufragio religioſiſſima prouincia mergere- tur, ueritus denique ne aliqua ſua culpa, aut negligentia Hiſpania dehoneſtata & maiorum ſuorum gloria obſcurata uideretur; tam ſolicitam curam, tam ui gilans ſtudium adhibuit, ut eius beneficio inter ſaucias, & furentes uicinas prouincias Hiſpaniam incolumem, & ſanam habeamus; tanto cæteris Regibus antiquis maiorem gloriam adeptus, quanto eſt glorioſius, nauem in magna ali- qua tempeſtate, quàm in portu regere, & conſeruare, quanto eſt illuſtrius & magnificentius Hiſpaniam ex tam pernicioſo, tam funeſto, & tam uicino incen- dio, & quaſi ex ipſis ſæpe hæreticorum unguibus & faucibus eripuiſſe. Ete- nim cum noſcet illud hæreſum uafrum, & callidum ingenium, quæ inſidias amant, quæ latere cupiunt, quæ occultis meandris, & cuniculis irrepunt in ho- minum mentes, omnia tam ſolicitè circumſpexit, ut non modo ut cumq́; tectos & occultos hæreticos, ſed ipſam hæreſim in ipſis animorum uenis medulliſq́;, latentem detexerit, morbum ipſum tacitè graſſantem, tam diligenter inquiſie- rit, tam ſapienter aperuerit, tam opportunè ſanauerit; Vt ſi ulli mortalium, il*

li potiſſimum, ſecundum Deum tanquam aſſertori religionis, acceptam Hiſpaniæ ſalutem referre debeamus. Quoties obſecro ille hæreſim per utraſque Pyrinæorum montium fauces ex uicinis Prouinciis in Hiſpaniam irruere conantem propulſauit? Quoties illam ſe tacitè inſinuatam, & obſcurè ſerpentem, è tenebris in lucem, è latebris in hominum conſpectum extraxit, & ſublatis nefariæ coniurationis ducibus extinxit? Quoties illam ad extremos Indos nauigare cupientem repreſſit? Nulla unquam hæreſis Sanctiſſimi P. tanto exarſit ſtudio ſe propagandi ſicuti hæc, quæ miſerè nunc affligit Eccleſiam; quæ non contenta iis Europæ regionibus, quas omnes fermè crudeliter uulnerauit, neq; in terra flammas, neque in mari naufragia, non hominum gladios, neque diuinam iram perhorreſcens, emenſo uaſtiſſimo pelago in occidentalem Indiam commigrare cupiebat, ut illic in ipſis Indorum animis primo naſcentis, & pullulantis religionis ipſas radices inficeret: Et in illam latiſſimam regionem in quam Rex catholicus FERDINANDVS *Hiſpanorum ſigna,* CHRISTI *nomen, illis gentibus inauditum, & puriſſimam caſtiſſimamq; religionem Chriſtianam primus inuexit. ipſa furias & erinnes aſportaret ad illius pacem tranquillitatemq; turbandam. Et niſi illius nefariæ cupiditati interceptis ſæpe libris & ſceleratis Sathanæ miniſtris comprehenſis, obuiam iſſet* PHILIPPVS, *niſi ab illo curſu, quo in Indiæ perniciem properabat, ab illa improba ſpe conatuq; depulſa fuiſſet, haud dubiè iam in Indiam cum ingenti illius orbis periculo, & acerbiſſimo Eccleſiæ dolore penetraſſet. Cum magnum præterea Hiſpaniæ periculum ab hæreticorum libris imminere conſpiceret, omnes maritimas oras quæ mediterraneo mari, & oceano abluuntur diligenti cuſtodia muniuit, ut nullus aditus huiuſmodi libris, aut ſceleratis miniſtris patere potuiſſet, Quòd ſi contingeret aliquando (ut eſt inſidioſa hæreſis) ut latebram aliquam (qua ſeſe inſinuaret) inueniſſet. Omnibus in locis & in omnibus oppidis induſtrios, & oculatos homines collocauit, qui omnia odorarentur, & ſubolfacerent, omnia curioſis oculis rimarentur, ut obſeſſa iis firmiſſimis præſidiis, hæreſis contra religionem ſe commouere non poſſet, quin quamprimum emerſiſſet, comprimeretur. Sic ergo Dei in primis optimi maximi clementia, & huius clariſſimi, & uerè catholici Principis induſtria, uiget in Hiſpania religio, fides, & doctrinæ puritas; ſic floret antiqua diſciplina; ſic ſancta illa, & minimè curioſa, ſed uerè chriſtiana prudenſq; ſimplicitas, in Hiſpanorum animis conſeruatur; Vt mihi quidem, quoties afflicta Mater Eccleſia, reliquas Prouincias, erroribus æſtuantes, à quibus ſe pulſam lamentatur, ægro & conſternato animo luſtrat; cum deinde luctu, mœroreq; confecta, oculos lacrymis manantes, in Hiſpaniam conuertit, quam ſibi iactatæ portum dulciſſi-*

mum, & ſacram anchoram, quam afflictæ ſolatium, quam miſeræ perfugium, quam denique exuli & calamitoſæ unicam aram ad quam confugiat intuetur, ſuas omnes miſerias illius ſuauiſsimo conſpectu conſolari uideatur. Vtinam, utinam Sanctiſs. P. hanc catholici Regis ſeueritatem, in coercendis iis hominibus nouarum rerum cupidis, Principes omnes, & Reſpub. Chriſtianæ fuiſſent imitatæ. Vos utique hac celebrandi Concilii ſolicitudine, & Eccleſiam iis tantis erumnis & calamitatibus liberaſſent. Neque uero hoc ardens inſtaurandæ religionis Catholicæ Maieſtatis ſtudium, Indiæ ſolum Hiſpaniæq; regionibus terminatum eſt, ſed in alijs etiam Chriſtianis Prouinciis emicuit. Teſtis eſt Anglia celeberrima inſula, qua cum hac hæreſum peſte non infectam modò, ſed perditam propè atque deſperatam doleret: MARIAM Angliæ Reginam lectiſſimam, & religioſiſſimam fœminam, non alio uomine duxit uxorem, quàm ut ſi fieri potuiſſet collapſam ibi religiouem erigeret; & tantum illud in Eccleſiæ fortunis, ab Henrico Rege excitatum incendium extingueret: Quod tanto animi ardore, tanta contentione, tam certa ſpe, aggreſſus eſt, ut breui tempore, uniuerſam inſulam, ad Eccleſiæ ſinum, unde abſtracta fuerat, adduxerit, & ut publicè IVLIO III. Pont. Max. obedientiam reſtitueret, ut in Sathanæ miniſtros animaduerteret. Et ut Eccleſiæ Ro. leges, & inſtituta ſequeretur, impetrauerit: & niſi immatura mors, Regina ſublata, hanc tanta Angliæ felicitatem inuidiſſet, aut niſi potius diuina bonitas, illorum hominum crudelitate, & ſceleribus offenſa, ut de illis ſupplicium acerbiſsimum ſumeret, fœminam ſanctiſſimam, & religioſiſſimam unicum eius gentis remedium illis eripuiſſet, haud dubiè eam inſulam, ſi non prorſus ſanam, non tamen ita uulneratam & ſauciam haberetis. Teſtis eſt Flandria, quæ cum non nihil ſordium iſtarum gentium commercio, & conſuetudine contraxiſſet, niſi illius ſaluti opportunè fuiſſet diligenterq; conſultum; eodem fuiſſet iam cum reliquis Prouinciis funere ſublata. Teſtis eſt Mediolanum, Neapolis; Sicilia, cæteræq; Inſulæ, Regna, Prouinciæ, Nationes, quot quot eius latiſsimo continentur Imperio, in quibus antiqua religio ſummo Catholicæ Maieſtatis ſtudio, conſilio, & induſtria conſeruatur. Teſtis eſt demum, nunc etiam uicina Gallia, in qua cum uideret hæreſes in apertum furorem prorupiſſe, arma contra Regem Chriſtianiſsimum & contra religionem arripuiſſe: non nullos Angliæ & aliquarum prouinciarum Germaniæ Principes ad illa etiam infelicia & ſacrilega arma ſolicitaſſe, omnia iam turbaſſe, omnia commouiſſe, incendijs omnia, & cædibus funeſtaſſe, miſerorum Gallorum ſanguine ipſa templa cruentaſſe, flumina infeciſſe, odium ſuum, crudelitatem, & rabiem ſaturaſſe, ea denique immanitatis exempla in amicos, in fratres, in parentes, in Patriam & in

Eccleſiam ædidiſſe, quæ ſilicem dolore frangere, quæ ab ipſis rupibus & ſa-
xis commiſerationem & lacrymas extorquere potuiſſent, ne ruenti in Galliæ
religioni, ne Chriſtianißimo, & amicißimo Regi, ne clarißimo Regno de-
eſſe in tanto diſcrimine uideretur, contra tantam uim ſceleris, audaciæ, & pro
ditionis eorum hominum, qui prætextu religionis Regi ſuo, & infanti, & pu-
pillo nefarium bellum intulerunt, ſuas omnes uires, potentiam, opes, ſe denique
ipſum cum magno exercitu ad propulſandam illam inſignem iniuriam, obtulit
Chriſtianißimo, & ſibi charißimo Regi, ille uerò, qui iam exercitum numero
ſum contra ciues contumaces & perfidos proditores, comparauerat, & ad id
bellum clarißimis Galliæ Ducibus utebatur, exiguis Hiſpanorum, & Germa-
norum auxiliaribus copiis contentus, Deo auſpice, ita fœliciter cum aduerſa-
riis pugnauit, ut parta clarißima uictoria, quam acerrimis illis religionis pro
pugnatoribus præſtantißimisq; Ducibus Catholici adepti ſunt, fracti hoſtium
conatus, & afflictis gallorum rebus, ſignum quoddam ſalutis ſublatum fuiſſe ui
deretur. Etenim ſi penes aduerſarios extitiſſet illa uictoria, nullus erat, qui
non de religione, & de Catholicis omnibus actum in Gallia eſſe iudicaret. Me
mini nos Sanctißimi P. exhilaratos illo lætißimò nuncio & in maximam ſpem
erectos eo die decretis ſupplicationibus, ad agendas Deo Opt. Max. gratias
pro tam ſingulari beneficio in Diui Vigilij templum lætis animis conueniſſe;
neque enim ullus dies lætior Galliæ, aut felicior illuxit illo, quo illas teterri-
mas furias omnia populantes in acie concidiſſe conſpexit: Nullumq; tunc ex
uobis extitiſſe, qui diuinam miſericordiam agnoſcens non exclamarit; ò diuina
bonitas, ò ſumma clementia, & miſericordia ſummi Dei, qui licet hæc mala
in Eccleſia Chriſti ob noſtra ſcelera, exoriri patiaris, non tamen illa diutius
ad noſtram perniciem, & tuam contumeliam dominari permittis. Neque enim
ſine diuino conſilio accidiſſe, tunc omnes arbitrabantur Sanctißimi P. ut illi
tam perditi religionis hoſtes, & Regni proditores ex occultis illis, & perni-
cioſis inſidiis, in apertum latrocinium coniicerentur, ut debitas aliquando tan
tis ſceleribus penas ſuſtinerent, & ut illa ferox, audax, cruenta, & ſuperba hæ
reſis, quæ erecta ceruice, euaginato gladio, ardentibus oculis, furorem & cru-
delitatem ſpirans: tot populorum ſtrages, Vrbium euerſiones, templorum
ruinas, cædes miſerabiles ædebat, interitum denique Galliæ, & extremam per
niciem minabatur, fracta tunc, atque debilitata iaceret, & ingemiſceret, &
Eccleſia illa Gallicana, quæ quondam inter ſummas Chriſtianæ religionis de-
litias, ob eius pietatem incredibilem habebatur; & tunc toto corpore ſau-
cia, & animo conſternata iacebat, oculos illos, quos lacrimis prædolore madi-
dos, præpudore in terram defixos habebat, ad aſpiciendam lucem attolleret.

Hæc

Hæc ſunt Sanctiſsimi P. Catholici Regis in Chriſtianam religionem officia, quæ non ſolum in ſuorum Regnorum finibus, ſed in alijs etiam Prouinciis atq; Nationibus uerſantur. Quæ quidem ego omnia, ut omnibus nota, & explorata, ſilentio libenter præteriiſſem, niſi, non tam ego, huius tanti Principis laudes, quàm ueſtrum, & afflictæ Eccleſiæ ſolatium, ſpectaſſem, quod in tantis ærumnis, & calamitatibus huius Clariſsimi Regis, & rerum ab illo geſtarum commemoratione capere debuiſſet. Neque uerò illud prætermittendum exiſtimo, quòd ad ſummam eius laudem, & totius Chriſtiani orbis utilitatem arbitror pertinere; quod cum grauiter, & iniquo animo ferret religionem non terra modò, ſed mari etiam ab hoſtibus infeſtari; quod infinitis ſit prædonibus refertum, à quibus non ſolum oræ maritimæ omnes, miſerè crudeliterq; uexentur; ſed quod eſt omnium longè miſerrimum Chriſtiani innumerabiles captiui abducantur; qui (quod ſine lacrimis & dolore commemorari non poteſt) partim blanditiis allecti, partim miſera, & longa ſeruitute fracti, partim metu, uiq; tormentorum coacti, ad deſerendam (proh dolor) Chriſtianam religionem impellantur. Cum nullæ prætereà maritimæ ciuitates, nulli portus, nullæ oræ, nulli abditi, & ſepoſiti ſinus, tuti ſatis, atque ſecuri ſint, Cum nulla Nauis, nulla Triremis oram, per hoſce annos è portu ſoluat, quæ non interitum, aut ſeruitutem pertimeſcat, ut aut hieme, cum fluctibus, aut uere, cum pyratis ſit prædonibusq; pugnandum: claſſem parat numeroſam, qua clauſa uobis maria patefacit, qua pyratis expurget, qua ſecuram reddat nauigationem, quà deniq; Chriſtianam religionem terra mariq; tueatur. Et tamen in hoc tam uaſto curarum Oceano, cum ſpem omnem Eccleſiæ ſitam in uobis nunc, & collocatam è ueſtris Sanctiſsimis Decretis potiſsimum pendere uideat; nunquam ab hoc Sacro Concilio remouet oculos, ſed ut Regem uigilantem, & religioſum decet, omnia circumſpicit, conſilia, atque conatus hoſtium diligenter obſeruat, ne ullis technis, aut prauis hæreticorum conſiliis diſsipetur; quo ſublato, ſimul etiam ſpem omnem ſalutis Eccleſiæ ſublatam, & ereptam intuetur. Militum, ſi ſit neceſſe firmiſsima hic præſidia collocaret, & ſi ad tuendum hunc locum ſacroſanctum & Concilii libertatem fuiſſet opus, iam hic ipſe armatus adeſſet, & nunc abſens corpore, præſens animo inter hæc ſubſelia, & ueſtra latera, mente ſaltem, & cogitatione uerſatur; & ſe iam ad tuendas ueſtras ſanctiſsimas leges, paratum eſſe denunciat; Atque hoc eſt primum huius legationis caput, & eius rei gratia, hic uir Illuſtriſsimus legatus aduenit; quem cum intuemini PHILIPPVM uos religioſiſsimum & potentiſsimum Regem intueri, atque hic præſentem adeſſe exiſtimate. Quis ergo iam erit, qui non iſtius legationis, iuſtiſsimam hanc & optimam eſſe cauſam arbitretur?

Quid enim nobis optatius Sanctiſſimi Patres euenire potuiſſet; quàm tam pium, tam religioſum, tam Catholicum, & tam potentem Regem pro dignitate ueſtra, & Eccleſiæ ſalute contra ſacrilegam hæreticorum audaciam pietate, et ferro, magnitudine animi, atque potentia armatum uidere? Quis non uideat Deo Opt. Max. gratias immortales agendas eſſe, quòd eius diuina bonitate in tanta Catholici Regis potentia, tam incorrupta fides, pietas, religio, tam ardens inſtaurandæ Religionis ſtudium his præſertim calamitoſis temporibus conſeruatur? Sed uenio iam ad alterum huius legationis caput explicandum, in quo quid nunc Catholica Maieſtas à uobis Patres Sanctiſſimi poſtulet quid optet, quid expectet, breuiter aperiemus: quanquam neminem eſſe arbitror, qui cum ea, quæ pro tuenda religione ab illo geſta ſunt in memoriam reuocauerit, non eius nunc ſanctiſſimum uotum deprehendat; duo etenim ſunt, quæ à uobis præſtari Eccleſiæ Chriſti hoc tempore uehementer exoptat; Alterum, ut ad reficiendas miſeras illius ruinas ad colligendas, & confirmandas has exiguas reliquias diſſipatæ religionis, omni ſtudio (ſicuti uos facere intelligit) incumbatis. Alterum uerò ut non prius de diſceſſu ex hoc loco cogitetis, quam rem omnium ſæculorum grauiſſimam, difficillimam, & maximè neceſſariam ſæpe ceptam, & infeliciter intermiſſam perficiatis. Neque enim ulla magis lætalis, & mortifera plaga infligi poteſt Eccleſiæ, quàm ſi hac unica & extrema iam ſpe deſtituatur; non tam atrox, & exitiale uulnus, hoſtium crudelitate petita, quàm diſceſſu ueſtro deſerta atque deſtituta ſuſcipiet. Iam uerò in gerendis rebus illam quam hactenus retinuiſtis conſuetudinem magnoperè probauit, & conſeruari cupit; ut doctrinæ ſimul atque morum uulnera curentur. Et licet non defuerint, qui uos prorſus à doctrina ad ſanandos mores traducere conarentur; minimè tamen illam prætermittendam prudenter iudicaſtis, Cum ſit præſertim maioris ponderis, atque momenti, tum illa ſemper fuerit conſuetudo ueterum conciliorum, cum maius periculum ex conuulſa Euangelica ueritate quàm ex deprauatis quorundam moribus Eccleſiæ comparetur, Sed illud in primis ſummis uotis exoptat, Eccleſiæ Maieſtatem uobis (ut pareſt) Sanctiſſimi Patres eſſe chariſſimam, & illorum piam fortaſſe magis quàm circumſpectam ſententiam diligenter à uobis examinandam & expendendam arbitratur, qui multa nunc Chriſtianæ religionis hoſtibus à uobis putant eſſe permittenda, ut Indulgentia uicti ad Eccleſiæ ſinum reuertantur. Qui uos ad id præſtandum, & ad hanc, quam putant miſericordiam, uel ea ratione conantur impellere, quòd parentes ſitis, qui filiorum pereuntium ſaluti, indulgentia paterna proſpicere; Paſtores, qui abactas, oues, ſummo ſtudio, & charitate conquiſitas, ad Eccleſiæ caulas reuocare: Pientiſſimi medici, qui

non acerbam aliquam (neque enim illam tempora patiuntur) ſed blandam, & exulceratis animis aptam medelam adhibere debeatis. Fuiſſe iam dicunt quondam, ſecula quædam, quæ uirgas ferreas, & ſecures pati potuiſſent: Nunc uerò in tanta temporum, & animorum acerbitate, non nulla eſſe hominum ſi non improbitati, imbecillitati ſaltem, à uobis condonanda, Ita ut in curandis his morbis temporum potius, quàm rerum rationem habuiſſe, pietatem, quam ſeueritatem, ſummam clementiam, quam ſummum ius ſecuti fuiſſe uideamini; atque hanc unicam eſſe uiam conciliandæ pacis arbitrantur. Pia ſanè; & à ſincero Chriſtianoq; pectore profecta, neque à uobis ſanctiſsimi Patres repudianda ſententia ſi hac ratione concordiæ, & unitatis conciliandæ certa ſpes eluceret; Sed quæ obſecro ſpes pacis, cum illis eſſe poteſt, qui infinitis aliis erroribus, ita pertinaciter adheſerunt, ut facilius à uita, quàm ab illis depellantur? Quæ pacis certa conditio cum illis in quibus incredibilis crudelitas, & nulla iam fides reperiatur? Cum iis, qui non ipſi ſe ad Eccleſiam uenire, Sed Eccleſiam ad ſe adducere, & ſuis cupiditatibus ſubiicere conantur? Cum iis, qui illis rebus, quas uehementer expetunt, uel hoc uno uno nomine, quòd à Concilio concedantur, ſe minimè uſuros eſſe profitentur, ſi non concedantur nihil curent? Quæ iſta erit humanitas, pietas, aut Clementia? Non eſt uobis certamen Sanctiſsimi P. cum iis hominibus, quos ullum beneficium, ulla pietas, quos ulla iam poſsit flectere miſericordia. Vtinam ſic illi ueſtram authoritatem agnoſcerent, utinam ſic eſſent in ſacrum iſtud concilium animati, ut ſi quid à uobis nunc in illorum gratiam decerneretur optimè ſecum, & clementer actum eſſe putarent; Sed quis ſibi perſuadere poteſt eos ueſtram clementiam requirere à quibus authoritas ueſtra negligatur? Crudelis eſſet hæc ſanè miſericordia, quæ in nullum eorum emolumentum, & in maximum fortaſſe Eccleſiæ dedecus redundaret. Quæ ea ſemper uſa eſt grauitate atque conſtantia, ut multa ſuis hoſtibus, quæ honeſtè concedi potuiſſent ad infringendam illorum pertinaciam ſæpiſsime denegauerit, non eſt neceſſe exempla referre, uos ipſi recordamini. Veſtrum igitur erit nunc Sanctiſsimi P. ſic illorum ſaluti Eccleſiæq; maieſtati conſulere, ut omnia ex huius potius dignitate, quàm ex illorum libidine geri uideantur. Illud denique ad extremum non modo Rex catholicus, ſed uniuerſus chriſtianus orbis à uobis ardentibus, & ſuſpenſis animis optat, & expectat, ut infructuoſis quæſtionibus (quæ nullum Eccleſiæ commodum, aduerſarijs uerò maximum ſcandalum parere poſſunt) ommiſsis, omnium Chriſtianorum ordinum uulnera ſanare ſtudeatis; ut omnia illa Chriſtianæ Reipub. uitia, quæ Deo ſtomachum mouerunt, & ad ſumendum hoc de nobis ſupplicium acerbiſsimum prouocarunt, ab eccleſia Chriſti repellatis; ut in ip-

ſos malorum fontes, unde hæc, quæ modò patimur, promanarunt, coniiciatis oculos, & ea quæ diuinos oculos offenderunt, quæ hoſtium animos à uobis alie narunt, & quæ tacitas etiam uulnerant filiorum cogitationes, è medio tollan tur, ut ipſe denique malorum radices ſtirpentur. quæ licet ſine aliquorum dolore euelli non poßint, patienter ab illis, & æquo animo ferendum eſt, ſi Ec cleſiam ſaluam eſſe cupimus, ſæpe etenim membra uruntur, & reſecantur, ut unius hominis ſalus & uita conſeruetur, eò iam miſeriarum uentum eſt, ut (quod medici deſperata ægri ſalute facere conſueuerunt) Extrema iam re media Sanctißimi P. experiri debeatis. hoc à uobis ipſa petit Eccleſia, hoc temporum conditio requirit, hoc omnes clamant, hoc Principes, Reges, Re ſpublicæ, Populi, Prouinciæ, Nationes, hoc filij, & hoſtes, catholici, & hæreti ci poſtulant, hoc ipſi iam lapides ſaxaq; loquuntur, hoc tot incendia, cædes, ruinæ, hoc tot martyrum qui paßim pro Chriſto trucidantur effuſus ſanguis, & luctuoſæ uoces, hoc denique hic tantus, quem uel hic uos audire arbitror, ruentium Eccleſiarum fragor efflagitat. Quæquidem mala omnia, cum præ ſeferant iram indignationemq; diuinam, errant, qui ſibi ullam ſalutis ſpem, niſi placato Deo pollicentur, quo irrato, fruſtrà labores omnes ſuſcipiuntur, inanes ſunt omnes illi conatus, qui diuina miſericordia deſtituuntur, & ſpes fallaces, quæ non unica placati Dei clementia bonitateq; nitantur. Si Deum placare cupitis, omnem ab illius Eccleſia turpitudinem, & ſordes remouete, ſi letale uulnus hoſtibus infligere uultis, medelam prius noſtris uulneribus adhi bete. Sauciam Eccleſiam in ueſtris manibus habetis, cuius uulnera explicare non eſt neceſſe, quæ, & uos probè noſtis, & quæ legati, ex omnibus Prouin cijs non modò uobis aperuerunt, ſed totum illius corpus ſaucium uulneratumq; nudarunt: Illam nunc uos ſolos intuentem, ueſtram fidem implorantem, ſuppli cem, & obſecrantem uidetis, ne ſe miſeram, & ægram, ſine ſpe ſalutis à ueſtris genibus repellatis, non hominum modò, ſed angelorum etiam ipſorum oculos in uos conuerſos atque defixos uidetis: ſanctißimos Apoſtolos, quorum uices geritis, paſtoresq; illos beatißimos, qui florentem Eccleſiam, & hære ticorum ſpolijs ornatam uobis reliquerunt, & nudam nunc & ſpoliatam in tuentur: teſtes hic, & ſpectatores habetis, Chriſtum denique ipſum, non mo dò rerum quæ à uobis geruntur, ſed cogitationum etiam inſpectorem, quem Eccleſiæ ſponſæ ſuæ cauſa, omni bonore, & unica (quam ſolam habuit) tunica ſpoliatum & obiectum acerbißimis iniuriis, & crudelißimæ morti, recorda mini. Cauete igitur per Deum immortalem Sanctißimi P. ne Chriſtus, Eccle ſia, Angeli, Apoſtoli, totus orbis Chriſtianus, præſens ſæculum, & ipſa etiam poſteritas, ad quam hæc peſtis non compreſſa promanabit, iure de uobis queri

poßit aliquando. Erunt etenim futuris temporibus multi, qui cum ex hiſtoriis huius miſerrimi ſæculi, calamitates, & Eccleſiæ ruinas collegerint, cum occurendi ijs malis gratia, hoc tantum Concilium tanta Patrum frequentia, tam opportuno loco, atque tempore, tanto Regum & Principum Chriſtianorum præſidio coactum celebratumq́; cognouerint. Si (quod Deus auertat) Nihil nos adiumenti Eccleſiæ rebus attuliſſe, ſed (re infecta) diſceßiſſe uiderint, in quem obſecro exiſtimatis, huius mali culpam illos eſſe deriuaturos? Vobis planè quibus tanta affuerit ſanandæ Eccleſiæ facultas uoluntatem defuiſſe, mirabuntur illi quidem, & ſtupeſcent. Efficitè ergo Sanctißimi P. ut & ijs Iudicibus & populi nunc Chriſtiani uotis, & tantæ totius orbis expectationi ſat isfactum à uobis fuiſſe uideatur. Hoc eſt, quod Catholica Maieſtas uehementer exoptat, in quo ſi omne ſuum Imperium, dignitas, ſalus, & uita eſſent periclitanda, libenter hæc omnia ad Eccleſiæ ſalutem incolumitatemq́; conferret. Huius rei gratia, hanc inſtituit legationem, & hunc Illuſtrißimum uirum cuius ſingularis prudentia, moderatio animi, fides religio, probitas, in magnis, & arduis rebus ſibi cognita ſatis, & perſpecta eſt, cuius maiores bello, & pace clarißimi, de Hiſpaniæ regibus, de Repub. chriſtiana & de religione benemeriti ſemper extiterunt, qui has omnes hæreſibus infectas Prouincias peragrauit, qui hæreticorum conſilia, intimos ſenſus conatusq́; perſpexit, qui eſt ſuæ Maieſtati charißimus, ob magnas excellenteſq́; uirtutes, qui denique dignißimus uiſus eſt, qui tanti Principis perſonam tantam ſuſtineret. Hunc inquam ad uos ſuæ in hanc ſanctam Synodum uoluntatis, & obſeruantiæ, in Religionem ſtudij, in Eccleſiæ ſalutem, animi teſtem & obſidem mittit, qui ſuum iſtum uobis animum patefaciat, qui polliceatur ſe curaturum, ne leges à uobis ad inſtaurandam religionem conditæ, uiolentur, ne decreta ab hoſtibus conuellantur; ſed ut hæreſis, ueſtris ſententiis iugulata, à ſe penitus in omnibus ſuis Regnis atque Prouinciis extinguatur, ut pax ueſtra ſapientia parta, ſua potentia conſeruetur; ut denique ſumma in primis miſericordia Clementißimi Dei, ueſtris deinde Sanctißimis Decretis, & ſuis armis, Eccleſiam (quod futurum ſperat) priſtinæ dignitati & ſplendori reſtitutam, lætam, florentem, atque beatam in Chriſti Opt. Max. gloriam, & laudem uideamus.

DIXI.

RESPONSVM SANCTÆ SYNODI IN ADMISSIONE ILLVSTRIS D. COMITIS A LVNA ORATORIS SERENISS. PHIlippi Regis Catholici, datum in generali Congregatione

Die XXI. Mai M D LXIII.

MAGNO *in dolore*, *Illuſtris Orator*, *quem in communibus miſeriis capimus, non mediocrem nobis conſolationem attulit tua iſta eximiæ Sereniſſimi ac potentiſſimi Philippi Regis Catholici in Chriſtianam religionem, atque in hanc ſanctam Synodum pietatis, ac ſtudii commemoratio. Non eam quidem ob cauſam, quòd ignotus nobis antea fuerit tam pii, tamq; de Chriſtiana Republica benemeriti Principis animus: ſed quòd ea, quæ ſigillatim ſuperioribus temporibus animaduerteramus, copioſiſſimè nunc explicata, atque ante oculos poſita uno aſpectu omnia conſpeximus. Atque illud in primis gratum nobis, atque iucundum accidit, & maximam noſtris animis alacritatem addidit, quòd ſua Rex ſtudia omnia, ſuas uires (quæ quantæ ſint non ignoramus) ad ea, quæ ſanxerimus, tuenda, atque defendenda ſe collaturum tanto animi ardore pollicetur. Quod idem pientiſſimum, atque inuictiſſimum Cæſarem, alioſq; Chriſtiani nominis Reges, ac Principes facturos cum exploratum nobis ſit, quibuſdam quaſi ſtimulis incitamur; ut accuratè operam demus, uti actiones noſtræ, tot, ac tantorum Principum ſtudiis cumulatè reſpondeant. Atque id nos quidem, & ſponte noſtra, & Sanctiſſimi Domini Noſtri cohortatione iamdiu facimus: Nihil enim aliud ex quo die huc acceſſimus, meditamur; neque in alia cura, atque cogitatione uerſamur, quàm ut & in morum, atque Eccleſiaſticæ diſciplinæ emendatione: Et in Doctrinæ Catholicæ explicatione, noſtras partes diligenter exequamur: ſicq; omnibus in rebus tueamur cum pietatis moderatione iuſtitiam, ut publicæ utilitati maximè conſulatur; atque ad optatum tandem exitum hanc Sanctam Synodum perducamus. Id, quod à Deo immortali petere quotidie ſummis precibus non deſiſtimus: & cum à bonis omnibus, tùm à Pontifice ipſo maximo ſummoperè deſiderari intelligimus. Quamobrem cum prior orationis tuæ pars, quæ Catholicæ Maieſtatis egregia facta, propenſamq; in Dei Eccleſiam uoluntatem, atque ingentia merita complecteba-*